

Yirminci Uluslararası Dilbilim Olimpiyatı

Bansko (Bulgaristan), 23–29 Temmuz 2023

Bireysel Yarışma Problemleri

Problemlerin çözümlerinin yazım kuralları

Problemi kağıda yazmayın. Her problemin çözümünü ayrı kağıda yazın. Her kağıda çözdüğünüz problemin numarasını, yerinizin numarasını ve soyadınızı yazın. Çalışmanızın doğru değerlendirilmesi sadece bu koşullarda garanti edilmektedir.

Aksi belirtilmediği müddetçe, verilerde tanımladığımız kalıpları ve kuralları açıklamanız gerekir. Çalışmanız ancak bu koşullar altında tam puanla değerlendirilecektir.

Problem 1 (20 puan) İşte bazı Guazakapan Şinka dilinde fiil iki formu ve Türkçe çevirileri bulunmaktadır:

	1 forma	2 forma	Tercüme
1.	piriy' <i>o (bir şeyi) gördü</i>	imbir'i <i>ben (bir şeyi) görüyorum</i>	<i>görmek</i>
2.	im'ay <i>o (bir şeyi) dedi</i>	inim'a <i>ben (bir şeyi) diyorum</i>	<i>demek, söylemek</i>
3.	aplay' vesaire	inapal'a vesaire	<i>açmak</i>
4.	k'aniy'	ıjk'an'i	<i>kapana kısırmak</i>
5.	ıkniy'	ıntikin'i	<i>(bir şeye) itaat etmek, (bir şeye) inanmak</i>
6.	tundiy'	ındunat'i	<i>(çalgı) çalmak</i>
7.	şakşay'	ınşakats'a	<i>çalmak, aşırmaq</i>
8.	kişiy'	ıngits'i	<i>kızartmak</i>
9.	hik'ay	inhik'a	<i>dikmek, dokumak</i>
10.	hiniy'	inhin'i	<i>öğrenmek, bilmek</i>
11.	yułmuy'	inyułum'u	<i>şeker emmek</i>
12.	iplay'	inipal'a	<i>yıkamak</i>
13.	p'ahniy'	imp'ahan'i	<i>gömmek</i>
14.	ter'oy	inder'o	<i>öldürmek</i>
15.	netkay'	?	<i>itmek</i>
16.	kiriy'	?	<i>çekmek</i>
17.	p'uhruy'	?	<i>delik açmak</i>
18.	her'oy	?	<i>(kırışıkları) düzeltmek</i>

(a) 15–18 satırlardaki boşlukları doldurun.

İşte birkaç tane daha Guazakapan Şinka dilinde fiil formları ve Türkçe çevirileri bulunmaktadır:

19.	imbiiri?	<i>ben görüldüm</i>
20.	hik'aj	<i>ben (bir şeyi) diktim, dokudum</i>
21.	ıjk'ata?	<i>ben uzanıyorum</i>
22.	kirin'	<i>ben (bir şeyi) çektim</i>
23.	insiiru?	<i>ben telaşlandım</i>
24.	inişapa?	<i>ben gidiyorum</i>
25.	inima?	<i>bana diyorlar</i>
26.	şawşan'	<i>ben (bir şeyi) ektim</i>
27.	şur'uj	<i>ben (bir şeyi) seçtim</i>
28.	indeero?	<i>ben öldürüldüm; ben öldüm</i>
29.	imbiri?	<i>ben görülüyorum</i>
30.	heero?	<i>(kırışıkları) düzleştirildi</i>
31.	p'ihna?	<i>o atladı</i>
32.	şawşa?	<i>o ekildi</i>
33.	ak'okama?	<i>o diz çöküyor</i>
34.	atero?	<i>o öldürülüyor; o ölüyor</i>
35.	k'aata?	<i>o uzandı</i>
36.	asiru?	<i>o telaşlanıyor</i>
37.	işpa?	<i>o gitti</i>
38.	aşakaşa?	<i>o çalınıyor</i>
39.	her'oj	?
40.	inişpa?	?
41.	apla?	?
42.	?	<i>o (bir şeyi) seçti</i>
43.	?	<i>ben (bir şeyi) gördüm</i>
44.	?	<i>ben (bir şeyi) ekiyorum</i>
45.	?	<i>o kapana kısıldı</i>
46.	?	<i>ben atlıyorum</i>
47.	?	<i>o dikiliyor, dokunuluyor</i>
48.	?	<i>ben yıkandırıldım</i>

(b) 39–48 satırlardaki boşlukları doldurun.

△ **ɲ** = Anadolu Türkçe'nin *n̄*'si. **ş** ≈ *ş*. **ts** = tek bir ses olarak telaffuz edilen *ts*. **ʔ**, **h**, **ɬ**, **w** ve **y** ünsüz; **ʔ** ve onlardan sonra ' olan ünsüzler boğazdaki hava akışını kısaca bloke ederek telaffuz edilir. **i** ünlü. Çiftlenmiş bir harf uzunluğu belirtir.

Guazakapan Şinka dili, Şinka dil ailesine aittir. Guatemala'nın Guazakapan şehrinde konuşulurdu. Artık ana dil olarak konuşanı yoktur — son 50 yılda tüm eski konuşanları sadece İspanyolca konuşmaya başladılar. —*Samuel Ahmed*

Problem 2 (20 puan) İşte bazı Apurinã dilinde cümleler ve onların yakın Türkçe karşılıkları bulunmaktadır:

1. nuta sykaru nykanawate uwamukary	}	<i>Ben kanomu ona_(diş.) verdim.</i>
2. nykanawate nysykaru uwamukary		
3. pita âtary îpurã	—	<i>Sen suyu içtin.</i>
4. kyky mynaru nyherêka sytumukary	—	<i>Adam benim kanımı kadına getirdi.</i>
5. herêkatxi uâtary sytu	—	<i>Kadın, kanı içti.</i>
6. nhiximakyte pixinhikary	—	<i>Sen balığımı hatırladın.</i>
7. pitxiparyte umynary kykymukary	—	<i>O_(diş.) senin muzunu adama getirdi.</i>
8. hâtakuru xinhikary naikute	—	<i>Kız evimi hatırladı.</i>
9. sytu apy sykanu nutamukary kyky	—	<i>Adam kadının kemiğini bana verdi.</i>
10. nhîpurãate nâtary	—	<i>Ben suyumu içtim.</i>
11. kywîtxi apukary	—	<i>O_(er.) başı buldu.</i>
12. ywa mynanu kyky uky nutamukary	—	<i>O_(er.) bana adamın gözünü getirdi.</i>
13. ximaky nhikary apîtxi	—	<i>Balık kemiği yedi.</i>
14. hâtakuru txiparyte napukary	—	<i>Ben kızın muzunu buldum.</i>
15. ximaky kywy inhikary	—	<i>O_(er.) balığın başını yedi.</i>
16. hâtakuru uapukaru	—	<i>O_(diş.) kızı buldu.</i>

(a) Türkçeye çevirin:

17. uwa xinhikaru sytu
18. txipary nhinhikary
19. kyky aikute pysykary ywamukary

(b) Bu cümlelerin grameri yanlıştır. Sebebini açıklayın, ve grameri doğru karşılığını ve Türkçe çevirisini verin:

20. uwa umynary kanawa ximakymukary

(c) Apurinã diline iki şekilde çevirin:

21. *Sen evi buldun.*
22. *Ben senin kanonu kıza getirdim.*
23. *O_(er.) bana senin suyunu getirdi.*
24. *Adam kızın kanını içti.*
25. *Ben gözü hatırladım.*
26. *Sen muzumu yedin.*

△ Apurinã dili, Aravak dil ailesinin Purus grubuna aittir. Brazilya'nın kuzeybatı Amazon bölgesinde, Purus Nehri boyunca, tahminen 9.500 nüfuslu Apurinã halkının en fazla %30 tarafından konuşulur.

nh ≈ n sesi *renk* kelimesinde; tx = ç; x = ş. y = ı. ã, ê, î burun ünlüleri.

—Kseniya Gilyarova

Problem 3 (20 puan) İşte bazı Kıyı Marind dilinde cümleler ve Türkçe çevirileri bulunmaktadır:

1. **ob-dahetok** — *Sen gerçekten döndün.*
2. **nake-dahetok** — *Biz döndük.*
3. **nambat-ihwin** — *Ah, ben ağladım.*
4. **nambe-otab** — *Biz gerçekten sizi kovduk.*
5. **um-kulayawn** — *O boş yere sana güldü.*
6. **e-keseh** — *Siz ona tükürdünüz.*
7. **ubate-huyanab** — *Ah, sen bizi susturdun.*
8. **nakum-hoyab** — *Ben boş yere sizi susturdum.*
9. **nambame-yadayawn** — *Oh, biz seni arkada bıraktık.*
10. **ebe-yadanawn** — *Siz gerçekten bizi arkada bıraktınız.*
11. **ibatum-yadewn** — *Ah, siz boş yere onu arkada bıraktınız.*
12. **a-isanaab** — *O beni yarıya böldü.*
13. **obam-eseb** — *Oh, sen onu yarıya böldün.*

Bu fiiller yukarıda verilen fiillere kıyasla gramatik farklılıklara sahiptir:

14. **bate-tamanab** — *Ah, biz suyun üzerine çıktık.*
15. **ba-tamab** — *Siz gerçekten suyun üzerine çıktınız.*
16. **a-yuyayah** — *Sen titredin.*
17. **bam-yuyanah** — *Oh, ben titredim.*

(a) Türkçeye çevirin:

18. **e-yuyanah**
19. **ba-ihwin**
20. **nabum-kisayah**
21. **bat-yadawn**
22. **ubamum-kolewn**

(b) Kıyı Marind diline çevirin:

23. *O suyun üzerine çıktı.*
24. *Ah, sen döndün.*
25. *Oh, ben onu susturdum.*
26. *O gerçekten bizi kovdu.*
27. *Siz gerçekten boş yere bize tükürdünüz.*

△ Kıyı Marind dili, Anim dil ailesine aittir. Endonezya'nın Güney Papua eyaletinde yaklaşık olarak 8.000 kişi tarafından konuşulur.

Ÿ ve y ünsüz. Kıyı Marind dilinin fiil formlarında bir fiilin iki yarısını ayırmak için kısa çizgi (-) yazılır ve iki yarım, sanki ayrı kelimelermiş gibi telaffuz edilir.

—David Hultman (danışman: Bruno Ulson)

Problem 4 (20 puan) İşte bazı Ova Kri dilinde fiil formları ve Türkçe çevirileri bulunmaktadır:

1. **nimawinēskomik** — *o bana meydan okur*
2. **kiwāpamināwāw** — *siz beni görürsünüz*
3. **kinakininān** — *sen bizi durdurursun, siz bizi durdurursunuz*
4. **nikakwēcimānānak** — *biz onlara sorarız*
5. **kiwīchihāw** — *sen ona yardım edersin*
6. **nikakwēcimānān** — *biz ona sorarız*
7. **niwāpamāw** — *ben onu görürüm*
8. **kimawinēskomin** — *sen bana meydan okursun*
9. **nimawinēskomikonānak** — *onlar bize meydan okurlar*
10. **kikakwēcimik** — *o sana sorar*
11. **kiwāpamitinān** — *biz seni görürüz, biz sizi görürüz*
12. **ninakināwak** — *ben onları durdururum*
13. **kiwīchikowāw** — *o size yardım eder*
14. **kinakinikwak** — *onlar seni durdururlar*
15. **kiwāpamāwāwak** — *siz onları görürsünüz*
16. **kiwīchitin** — *ben sana yardım ederim*

İşte birkaç tane daha Ova Kri dilinde fiil formları ve Türkçe çevirileri bulunmaktadır:

17. **ē-nakināyēk** — *siz onu durdururken*
18. **ē-wīchihak** — *ben ona yardım ederken*
19. **mawinēskomikoyāhkwāwi** — *eğer onlar bize meydan okurlarsa*
20. **wāpamaci** — *eğer sen onu görürsen*
21. **wīchitako** — *eğer ben size yardım edersem*

(a) Türkçeye çevirin:

22. **ē-wāpamikoyēk**
23. **ninakinikonān**
24. **kikakwēcimāwāw**
25. **kiwīchitināwāw**

(b) Ova Kri diline çevirin:

26. *eğer biz onlara sorarsak*
27. *onlar size meydan okurlar*
28. *onlar bana yardım ederler*
29. *sen onları görürsün*
30. *ben sizi durdururum*

△ Ova Kri dili, Algik dil ailesinin Algonkin koluna aittir. Kanada'nın Güney Saskatchewan ve Merkezi Alberta bölgelerinde yaklaşık olarak 12.000 kişi tarafından konuşulur.

Bu problemde *biz* = sensiz biz. **w** ve **y** ünsüz. ⁻ işareti ünlü harfin uzun olduğuna işaret eder.

—*Lidiya Stanovnik, Aleksejs Peguševs*

Problem 5 (20 puan) İşte bazı Supyire dilinde sayı sıfatları ve değerleri bulunmaktadır:

baashuunni	7
bejjaaga na niŋkin	21
ŋkwuu taanre na beeshuunni na kaŋkuro	285
kampwoo na ŋkwuu shuunni na beetaanre na baani	626
kampwɔhii sicyɛere na bejjaaga na ke na baaricyɛere	1639

(a) Rakamla yazın:

- kampwɔhii shuunni na ke
- ŋkuu na baataanre

(b) Supyire dilinde yazın: 15; 109; 152; 403; 1534.

△ Supyire dili, Atlantik-Kongo dil ailesinin Senüfo grubuna aittir. Mali ve Fildişi Sahili'nde yaklaşık olarak 350.000 kişi tarafından konuşulur.

Kelimeler sadeleştirilmiş bir transkripsiyonda verilmiştir. ϵ ve $\mathfrak{c}$ ünlü. η ve $\mathfrak{p}$ ünsüz.

—*Aleksejs Peguševs*

Editör: Samuel Ahmed, İvan Derjanski (teknik editör), Hugh Dobbs, Dmitri Gerasimov, Shinjini Ghosh, Kseniya Gilyarova, Stanislav Gureviç, Gabrijela Hladnik, David Hultman, Boris İyomdin, Minkyu Kim, Tae Hun Lee, Yuyang Liu, Bruno L'Astorina, Liam McKnight, Dan Mirea, Andrey Nikulin, Miina Norvik, Tung-Le Pan, Aleksejs Peguševs, Jan Petr, Aleksandr Piperski, Przemysław Podleśny, Mariya Rubinşteyn, Daniel Rucki, Pavel Sofroniyev, Nathan Somers, Milena Veneva (baş editör), Elysia Warner.

Türkçe metin: Ömer Keskin, Mehmet Tatoğlu.

Başarılar dileriz!